

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

15.08.2016

№ 974

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
08 вересня 2016 р.
за № 1229/29359

Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України

Відповідно до [пункту 16](#) частини першої статті 18 Кодексу цивільного захисту України, [статті 26](#) Закону України «Про освіту» та [пункту 3](#) розділу 1 Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 року за № 252/26697, з метою забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання, праці, виховання та пожежної безпеки в навчальних закладах та установах системи освіти України

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити [Правила пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України](#), що додаються.
2. Сектору мобілізаційної роботи, цивільного захисту та безпеки життєдіяльності (Цимбал А.А.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України у встановленому порядку.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра - керівника апарату Гребу Р.В.
4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

Л.М. Гриневич

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти
і науки України
15.08.2016 № 974

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
08 вересня 2016 р.
за № 1229/29359

ПРАВИЛА

пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України

І. Загальні положення

1. Ці Правила розроблені відповідно до [підпункту 16](#) пункту 1 статті 18 Кодексу цивільного захисту України, [статті 26](#) Закону України «Про освіту» та [пункту 3](#) розділу I Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 року за № 252/26697 (далі - Правила пожежної безпеки), і поширюються на:

1) навчальні заклади всіх типів і форм власності, що належать до сфери управління МОН (дошкільні, загальноосвітні, позашкільні, професійно-технічні, вищі, заклади післядипломної освіти);

2) установи системи освіти України, що належать до сфери управління МОН (бібліотеки, навчально-методичні центри, кабінети тощо).

У навчально-виробничих майстернях, центрах підготовки навчальних закладів України діють правила пожежної безпеки відповідної галузі (авіаційні, морські, гірничодобувні вищі та професійно-технічні заклади тощо).

2. Ці Правила встановлюють загальні вимоги з пожежної безпеки до будівель, споруд, прилеглих до них територій, приміщень, іншого нерухомого майна, обладнання, устаткування навчальних закладів та установ системи освіти (далі - заклади та установи) незалежно від типів і форм власності, що належать до сфери управління МОН, і є обов'язковими для виконання вихованцями, учнями, студентами, курсантами, слухачами, стажистами, аспірантами, докторантами, керівниками, педагогічними, науковими, науково-педагогічними, технічними працівниками, спеціалістами і обслуговуючим персоналом цих закладів та установ (далі - учасники навчально-виховного процесу).

3. Забезпечення пожежної безпеки в організаціях, на підприємствах системи освіти України здійснюється згідно з [Правилами пожежної безпеки](#).

4. Пожежна безпека в закладах та установах забезпечується шляхом проведення організаційних і практичних заходів та використання технічних засобів, спрямованих на запобігання пожежам, забезпечення безпеки учасників навчально-виховного процесу, зниження можливих майнових втрат і зменшення негативних екологічних наслідків у разі їх виникнення, створення умов для успішного гасіння пожеж.

5. Забезпечення пожежної безпеки в закладах та установах покладається на їх власників або уповноважені ними органи, керівників (ректори, директори, начальники, завідувачі) (далі - керівники навчальних закладів та установ), керівників структурних підрозділів (факультети, кафедри, лабораторії, навчальні кабінети, цехи, склади, бібліотеки, архіви, майстерні тощо) відповідно до законодавства.

6. У разі передачі в оренду будівель та приміщень закладів та установ у цивільно-правовому договорі визначаються права та обов'язки орендаря і орендодавця щодо забезпечення протипожежного режиму та особи, які є відповідальними за порушення вимог пожежної безпеки в орендованих будівлях і приміщеннях.

7. Застосування аварійно-рятувальної, протипожежної та спеціальної техніки і обладнання для запобігання пожежам та їх гасіння, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій можливе лише за наявності сертифіката відповідності.

II. Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки

1. Керівники закладів та установ з метою забезпечення протипожежного режиму зобов'язані:

визначити обов'язки посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки, призначити відповідальних осіб за пожежну безпеку окремих будівель, споруд, приміщень, інженерного обладнання, а також за утримання та експлуатацію засобів протипожежного захисту, що мають бути передбачені у функціональних обов'язках, посадових інструкціях тощо;

забезпечити розробку і затвердити орієнтовний план евакуації учнів та вихованців у разі виникнення пожежі ([додаток 1](#)) та порядок оповіщення учасників навчально-виховного процесу, що встановлюють обов'язки і дії працівників на випадок виникнення пожежі. План евакуації та порядок евакуації повинні переглядатися один раз на три роки;

розробити та затвердити інструкцію, що визначає дії працівників закладу та установи щодо забезпечення безпечної та швидкої евакуації учасників

навчально-виховного процесу, за якою не рідше одного разу на півроку (в установах сезонного типу - на початку кожної зміни) проводяться практичні тренування всіх працівників;

при розслідуванні нещасних випадків, що трапилися внаслідок пожежі в закладах та установах, керуватися [Порядком проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві](#), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 року № 1232, та [Положенням про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах](#), затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 31 серпня 2001 року № 616, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28 грудня 2001 року за № 1093/6284 (зі змінами);

забезпечити своєчасне виконання заходів пожежної безпеки, запропонованих органами державного нагляду у сфері пожежної безпеки і органами державної виконавчої влади у межах їхньої компетенції.

2. У кожному закладі та установі наказом чи інструкцією встановлюється протипожежний режим, що містить порядок:

утримання шляхів евакуації;

застосування відкритого вогню;

використання побутових електронагрівальних приладів;

проведення тимчасових пожежонебезпечних робіт;

проїзду та стоянки транспортних засобів;

прибирання горючого пилу й відходів, зберігання промасленого спецодягу та ганчір'я, очищення елементів вентиляційних систем від горючих відкладень;

відключення від мережі електроживлення обладнання та вентиляційних систем у разі пожежі;

огляду, зачинення приміщень, будівель після закінчення занять і роботи закладів та установ;

проходження посадовими особами навчання та перевірки знань з питань пожежної безпеки, а також проведення з працівниками протипожежних інструктажів та занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення;

організації експлуатації і обслуговування наявних засобів протипожежного захисту;

проведення планово-попереджувальних ремонтів та огледів електроустановок, опалювального, вентиляційного, технологічного, а також навчального обладнання;

скликання у разі виникнення пожежі членів пожежно-рятувального підрозділу добровільної пожежної охорони, посадових осіб, відповідальних за пожежну безпеку, виклику вночі, у вихідні та святкові дні;

дій у разі виникнення пожежі: порядок і спосіб оповіщення учасників навчально-виховного процесу, послідовність їх евакуації, виклику пожежно-рятувальних підрозділів, зупинки технологічного та навчального устаткування, вимкнення електроустановок, ліфтів, застосування засобів пожежогасіння тощо.

При розробленні інструкції дій у разі виникнення (виявлення) пожежі слід керуватися [розділом VIII](#) Правил пожежної безпеки та [розділом VII](#) цих Правил.

3. Відповідно до цих Правил у кожному структурному підрозділі закладу та установи має бути розроблена інструкція щодо заходів пожежної безпеки. Інструкція розроблюється керівником структурного підрозділу, узгоджується з відповідальним за пожежну безпеку закладу та установи, затверджується керівником і розміщується у кожному приміщенні на видному місці. Інструкція має вивчатися під час проведення протипожежних інструктажів, проходження навчання з пожежно-технічного мінімуму, під час проведення виробничого навчання.

Для об'єктів з цілодобовим перебуванням учасників навчально-виховного процесу (дошкільні заклади, гуртожитки тощо) інструкції повинні передбачати також дії у нічний час.

4. Керівники закладів та установ зобов'язані:

організувати вивчення цих Правил і забезпечити їх виконання;

здійснювати контроль за дотриманням установленого протипожежного режиму всіма учасниками навчально-виховного процесу;

вживати заходів щодо попередження пожежної небезпеки і усунення недоліків, що можуть її спричинити.

Особи, які не пройшли навчання, протипожежного інструктажу і перевірки знань з питань пожежної безпеки, до роботи не допускаються.

5. Усі заклади та установи перед початком навчального року (першої зміни для закладів та установ сезонного типу) мають бути прийняті відповідними комісіями, до складу яких входять представники органів державного нагляду у сфері пожежної безпеки.

6. З метою проведення заходів із запобігання виникненню пожеж та організації їх гасіння керівники закладів та установ (крім дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів) створюють добровільну пожежну охорону відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 2013 року [№ 564](#) «Про затвердження Порядку функціонування добровільної пожежної охорони».

7. У загальноосвітніх навчальних закладах (крім закладів для дітей з вадами розумового і фізичного розвитку) можуть створюватися дружини юних рятувальників-пожежних.

8. У закладах та установах з цілодобовим перебуванням учнів/вихованців необхідно встановити чергування обслуговуючого персоналу в нічний час без права сну протягом зміни. Приміщення для розміщення чергових має бути забезпечене телефонним зв'язком.

Черговий повинен бути забезпечений фільтрувальними пристроями для саморятування під час пожежі з розрахунку на максимальну кількість дітей та окремо для обслуговуючого персоналу, комплектом ключів від дверей евакуаційних виходів та воріт, автомобільних в'їздів на територію закладу та установи.

У таких закладах та установах черговий зобов'язаний, заступаючи на чергування у вихідні та святкові дні, а також у вечірні і нічні години:

перевірити наявність і стан систем протипожежного захисту (далі - СПЗ);

пересвідчитися, що всі шляхи евакуації (коридори, сходові клітки, тамбури, фойє, холи, вестибюлі) не зашарашено, а двері евакуаційних виходів за необхідності можуть бути без перешкод відчинені;

у разі виявлення порушення протипожежного режиму і несправностей, внаслідок яких можливе виникнення пожежі, вжити заходів щодо їх усунення, а в разі потреби повідомити керівника або особу, що його заміщує;

мати списки (журнали обліку) учнів, вихованців та працівників, які залишаються на ніч у закладі та установі, знати місця їх розміщення;

постійно мати ручний електричний ліхтар.

9. У будівлях і спорудах, які мають два і більше поверхів, у разі одночасного перебування на поверсі понад 25 осіб мають бути розроблені і розміщені на видних місцях плани (схеми) евакуації на випадок пожежі.

10. Для працівників охорони (сторожі, вахтери тощо) необхідно розробити інструкцію, що визначає їхні обов'язки щодо контролю за дотриманням протипожежного режиму, огляду території і приміщень, порядок дій у разі виявлення пожежі, спрацювання СПЗ, а також визначає, кого з посадових осіб мають викликати в нічний час у випадку виникнення пожежі.

III. Вимоги пожежної безпеки до утримання території, будівель, приміщень та споруд, евакуаційних шляхів і виходів

1. Території закладів та установ слід постійно утримувати в чистоті. Відходи палих матеріалів, опале листя і суху траву необхідно регулярно прибирати і вивозити з території у спеціально відведені місця.

2. Дороги, проїзди та проходи до будівель, споруд, пожежних вододжерел, а також підступи до пожежного інвентарю, обладнання та засобів пожежогасіння мають бути завжди вільними, утримуватися справними, взимку очищатися від снігу.

3. Протипожежні відстані між будівлями, спорудами, відкритими майданчиками для зберігання матеріалів, устаткування забороняється захаращувати, використовувати для складування матеріалів, устаткування, стоянки автотранспорту, встановлення тимчасових будівель і споруд.

4. Розводити багаття, спалювати сміття, користуватися відкритим вогнем на відстані не менше 30 м від будівель та споруд, викидати незагашене вугілля забороняється. В окремих випадках для приготування їжі на відкритому вогні дозволяється зменшувати відстань до 5 м за наявності спеціально обладнаного вогнища та огороження місця застосування відкритого вогню негорючими конструкціями на максимальну висоту можливого полум'я.

У всіх випадках забороняється залишати без догляду джерела відкритого вогню.

5. Забороняється тютюнопаління у приміщеннях закладів та установ.

6. Усі будівлі, приміщення та споруди закладів та установ повинні постійно утримуватися в чистоті.

7. Для всіх будівель та приміщень виробничого, складського призначення і лабораторій закладів та установ повинна бути визначена категорія щодо вибухопожежної та пожежної небезпеки, написи про такі відомості повинні розміщуватися на вхідних дверях ззовні та усередині приміщення.

8. У кожному приміщенні закладу та установи повинна бути розміщена табличка, на якій указано прізвище відповідального за пожежну безпеку, номер телефону найближчого пожежно-рятувального підрозділу, а також інструкція з пожежної безпеки.

9. Вимоги пожежної безпеки для будинків, приміщень, споруд, евакуаційних шляхів і виходів визначено у [пункті 2](#) розділу III Правил пожежної безпеки.

10. Під час перебування учасників навчально-виховного процесу в будівлях дозволяється двері евакуаційних виходів замикаати лише зсередини за допомогою запорів (засувів, крючків тощо), які легко (без ключів) відмикаються.

11. У приміщеннях, де перебувають діти, покриття повинно кріпитися до підлоги (крім дошкільних навчальних закладів) та мати помірну димоутворювальну здатність.

12. Будівлі закладів та установ повинні бути обладнані засобами оповіщення людей про пожежу. Для оповіщення можуть бути використані:

внутрішня телефонна та радіотрансляційна мережі;

спеціально змонтовані мережі мовлення;
дзвінки та інші звукові сигнали.

13. Розміщення акумуляторних у будівлях, де перебувають діти, а також у підвальних і цокольних приміщеннях не дозволяється.

14. У будівлях закладів та установ не дозволяється:

розмішувати людей у мансардних приміщеннях, а також на поверхах (будівлях), не забезпечених двома евакуаційними виходами;

здійснювати перепланування приміщень без урахування будівельних норм і правил;

установлювати ґрати та інші незнімні сонцезахисні, декоративні та архітектурні пристрої на вікнах приміщень, де перебувають учасники навчально-виховного процесу, сходових клітках, у коридорах, холах та вестибюлях. У разі необхідності встановлення на вікнах приміщень ґрат (кабінет інформатики, інші приміщення з обладнанням, що має матеріальну цінність), вони повинні розкриватися, розсуватися або зніматися, під час перебування в цих приміщеннях людей ґрати мають бути відчиненими;

знімати дверні полотна в отворах, що з'єднують коридори зі сходовими клітками, та двері евакуаційних виходів;

застосовувати з метою опалення нестандартні (саморобні) нагрівальні пристрої;

використовувати електроплитки, кип'ятильники, електрочайники, газові плити тощо для приготування їжі, за винятком спеціально обладнаних приміщень;

захарашувати шляхи евакуації;

установлювати дзеркала та влаштовувати фальшиві двері на шляхах евакуації;

влаштовувати на шляхах евакуації пороги, виступи, турнікети, розсувні, підйомні двері та інші пристрої, що перешкоджають евакуації людей;

здійснювати вогневі, електрогазозварювальні та інші види пожежонебезпечних робіт у будівлях у разі наявності в їх приміщеннях людей;

застосовувати для освітлення свічки, газові лампи і ліхтарі;

здійснювати відігрівання труб системи опалення, водопостачання, каналізації тощо із застосуванням відкритого вогню (з цією метою використовують гарячу воду, пару чи нагрітий пісок);

зберігати на робочих місцях, у шафах та залишати в кишенях спецодягу використані обтиральні матеріали;

залишати без нагляду ввімкнені в мережу електроприлади.

15. Вогневі та зварювальні роботи можуть виконуватися тільки з письмового дозволу керівника закладу та установи з оформленням наряду-допуску. Ці роботи мають проводитися згідно з вимогами правил пожежної безпеки під час проведення зварювальних та інших вогневих робіт і [розділу VII](#) Правил пожежної безпеки.

16. Користуватися прасками в закладах та установах дозволяється лише в спеціально відведених приміщеннях під наглядом працівника закладу та установи.

17. Усі будівлі і приміщення закладів та установ мають бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння.

18. Після закінчення занять у групах, класах, кабінетах, лабораторіях, аудиторіях, майстернях, інших приміщеннях вихователі, учителі, викладачі, лаборанти, майстри виробничого навчання та інші працівники закладу або установи повинні оглянути приміщення, усунути виявлені недоліки і зачинити приміщення, знеструмивши електромережу.

IV. Загальні вимоги пожежної безпеки до інженерного обладнання

1. Системи опалення, вентиляції та установки кондиціонування повітря повинні відповідати вимогам ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціонування» (далі - ДБН В.2.5-67:2013).

2. Перед початком опалювального сезону теплові мережі, котли, калориферні установки, печі та інші прилади опалювання, котельні закладів та установ повинні бути

ретельно перевірені та відремонтовані. Результати перевірок фіксуються у спеціальному журналі із зазначенням дати, прізвища особи, яка здійснювала перевірку, та її підпису. Несправні опалювальні прилади до експлуатації не допускаються.

3. Опалювальні установки закладів та установ повинні відповідати протипожежним вимогам будівельних норм, державних стандартів і правил інших нормативно-правових актів.

4. Повітрянагрівальні і опалювальні прилади закладів та установ повинні розміщуватися так, щоб до них був забезпечений вільний доступ для огляду й очищення.

Очищення димоходів та печей від сажі потрібно проводити перед початком, а також протягом усього опалювального сезону, а саме:

опалювальних печей періодичної дії на твердому та рідкому паливі - не рідше одного разу на три місяці;

печей та осередків вогню безперервної дії - не рідше одного разу на два місяці;

кухонних плит та кип'ятильників - один раз на місяць.

Результати очищення димоходів та печей мають фіксуватися у відповідному журналі.

5. Печі та інші опалювальні прилади закладів та установ повинні мати протипожежні розділки (відступки) від горючих конструкцій, що відповідають вимогам ДБН В.2.5-67:2013.

6. Топлення печей та котлів у закладах та установах повинно проводитися особами, які пройшли протипожежний інструктаж. Режим, час та тривалість топлення печей встановлюються розпорядженням керівника з урахуванням місцевих умов.

7. Топлення печей в будівлях з цілодобовим перебуванням людей (у дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах, гуртожитках) має закінчуватися за дві години до сну, а в дошкільному навчальному закладі з денним перебуванням дітей - не пізніше ніж за годину до приходу дітей.

8. Улаштування тимчасових печей у приміщеннях закладів та установ забороняється.

Як виняток, у разі необхідності дозволяється установлювати тимчасові металеві печі у приміщеннях гуртожитків, інших допоміжних приміщеннях, на будівельних майданчиках за умови виконання інструкцій підприємств-виробників цих приладів та вимог [підпункту 2.12](#) пункту 2 розділу IV Правил пожежної безпеки.

Під час експлуатації пічного опалення не допускається:

залишати печі, які топляться, без догляду або доручати нагляд за ними малолітнім дітям;

користуватися печами, що мають тріщини;

розміщувати паливо та інші горючі матеріали безпосередньо перед топковим отвором;

зберігати незагашені вуглини та попіл у металевому посуді, встановленому на дерев'яній або горючій підставці;

сушити (складати) на печах одяг, дрова, інші горючі предмети та матеріали;

застосовувати для розпалення печей легкозаймисті речовини (далі - ЛЗР) та горючі речовини (далі - ГР), топити вугіллям, коксом і газом печі, не пристосовані для цього;

використовувати для топлення дрова, довжина яких перевищує розміри топливника, здійснювати топлення печей з відкритими дверцятами топливника;

використовувати вентиляційні та газові канали як димоходи;

здійснювати топлення печей під час проведення у приміщеннях масових заходів.

10. У приміщенні котельні закладів та установ не дозволяється:

виконувати роботи, які не пов'язані з експлуатацією котельних установок;

допускати до роботи осіб, які не пройшли навчання з пожежно-технічного мінімуму та не отримали відповідних кваліфікаційних посвідчень;

залишати без нагляду працюючі котли і нагрівники;

експлуатувати установки у разі підтікання рідкого палива або витікання газу із системи паливоподачі;

працювати з несправними або відключеними приладами контролю і регулювання, а також за їхньої відсутності;

розпалювати котельні установки без попереднього їх продування повітрям;
подавати паливо при згаслих форсунках або газових пальниках;
сушити спецодяг, взуття, інші матеріали на котлах та паропроводах.

11. У виробничих, складських та допоміжних приміщеннях закладів та установ опалювальні прилади слід обгороджувати екранами з негорючих матеріалів, які встановлюються на відстані не менше 0,1 м від приладів опалення.

12. У літній період під час сильного вітру здійснювати топлення печей і котельних установок у закладах та установах, які працюють на твердому паливі, не дозволяється.

13. Експлуатація вентиляційних систем здійснюється відповідно до [пункту 2](#) розділу IV Правил пожежної безпеки.

14. Експлуатаційний та протипожежний режим роботи установок (систем) вентиляції повинен визначатися відповідними інструкціями. У цих інструкціях мають бути передбачені заходи пожежної безпеки, строки очищення повітроводів, фільтрів вогнезатримувальних клапанів та іншого обладнання, а також визначений порядок дії обслуговуючого персоналу на випадок виникнення пожежі або аварії.

15. У приміщеннях з пожежо- і вибухонебезпечними виробництвами при несправних або відключених гідрофільтрах, сухих фільтрах, пиловідсмоктувальних, пиловловлювальних та інших пристроях систем вентиляції робота навчально-технологічного обладнання не допускається.

16. Експлуатація холодильного обладнання та побутових кондиціонерів здійснюється згідно з [пунктом 2](#) розділу IV Правил пожежної безпеки та вимог інструкції виробника.

17. Експлуатація систем централізованого водовідведення (каналізація) закладів та установ повинна здійснюватися відповідно до вимог [пункту 3](#) розділу IV Правил пожежної безпеки.

18. Розміщення газових опалювальних котлів, іншого газового обладнання, забезпечення безпеки їх експлуатації здійснюється відповідно до [Правил безпеки систем газопостачання](#), затверджених наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 15 травня 2015 року № 285, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 08 червня 2015 року за № 674/27119, та [пункту 4](#) розділу IV Правил пожежної безпеки.

V. Електроустановки

1. Електричні мережі та електрообладнання, що використовуються у закладах та установах, та їх експлуатація повинні відповідати вимогам Правил улаштування електроустановок (далі - ПУЕ) та [Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів](#), затверджених наказом Міністерства палива та енергетики України від 25 липня 2006 року № 258, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2006 року за № 1143/13017 (зі змінами) (далі - ПТЕ), [Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів](#), затверджених наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 09 січня 1998 року № 4, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 10 лютого 1998 року за № 93/2533.

2. Керівники закладів та установ зобов'язані забезпечити своєчасне обслуговування та технічну експлуатацію електрообладнання і електромереж, проведення профілактичних оглядів, планово-попереджувальних ремонтів відповідно до вимог документів, зазначених у [пункті 1](#) розділу V цих Правил, та своєчасно усувати виявлені недоліки.

3. Усі роботи в закладах та установах повинні проводитися на справному електрообладнанні (ізоляція електропроводки, пускачі, штепселі, розетки, вимикачі та інша апаратура, заземлення, занулення тощо).

4. Улаштування та експлуатація тимчасових електромереж у навчальних закладах та установах забороняються. Винятком можуть бути тимчасові електромережі, які живлять ілюмінаційні установки, а також електропроводки в місцях проведення будівельних, тимчасових ремонтно-монтажних і аварійних робіт.

5. Експлуатація електроустановок та освітлювальної електромережі закладів та установ має відповідати вимогам пункту 1 розділу IV Правил пожежної безпеки.

6. Під час експлуатації електроустановок у закладах та установах не дозволяється використовувати електроапаратуру та електроприлади в умовах, що не передбачені заводом-виготовлювачем.

7. У всіх приміщеннях (незалежно від їх призначення), які після закінчення робіт замикаються і не контролюються черговим персоналом, з усіх електроустановок та електроприладів, а також з мереж їх живлення повинна бути відключена напруга (за винятком чергового освітлення, протипожежних та охоронних установок, а також установок, що за вимогами технології працюють цілодобово).

8. Не дозволяється застосування електронагрівальних приладів у пожежонебезпечних зонах складських приміщень, у будівлях архівів, музеїв, бібліотек, гардеробних тощо.

9. Заміри опору ізоляції освітлювальної та силової електромереж проводяться відповідно до [пункту 1](#) розділу IV Правил пожежної безпеки.

10. Захист будівель, споруд та зовнішніх установок від прямого попадання блискавки і вторинних її проявів має виконуватися згідно з вимогами ДСТУ Б В.2.5-38:2008 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Улаштування блискавкозахисту будівель і споруд» (ІЕС 62305:2006, NEQ).

11. Дошкільні навчальні заклади та заклади з цілодобовим перебуванням учнів, студентів мають бути забезпечені автономними електричними ліхтарями на випадок відключення електроживлення. Кількість ліхтарів визначається керівником закладу та установи, але не менше одного ліхтаря на працівника, який чергує у вечірній або нічний час.

12. У разі неможливості відповідними фахівцями проводити технічне обслуговування електроустановок закладу або установи керівник укладає договір на планове технічне обслуговування з відповідною спеціалізованою організацією.

VI. Вимоги до утримання технічних засобів протипожежного захисту

1. Кожний заклад та установа мають бути забезпечені зовнішнім і внутрішнім протипожежним водопостачанням згідно з вимогами будівельних норм (ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування» та ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація. Частина I. Проектування. Частина II. Будівництво»).

Утримання джерел зовнішнього протипожежного водопостачання, які перебувають на балансі закладів та установ, та здійснення перевірок їхнього технічного стану здійснюються відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 15 червня 2015 року [№ 696](#) «Про затвердження Інструкції про порядок утримання, обліку та перевірки технічного стану джерел зовнішнього протипожежного водопостачання», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 липня 2015 року за № 780/27225.

2. Керівники закладів та установ зобов'язані забезпечити технічне обслуговування, справний стан і постійну готовність до використання систем протипожежного водопостачання, які перебувають на їх балансі, відповідно до [пункту 2](#) розділу V Правил пожежної безпеки.

3. Мережа внутрішнього протипожежного водопроводу повинна відповідати вимогам ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація» та [підпункту 2.2](#) пункту 2 розділу V Правил пожежної безпеки.

4. Внутрішні пожежні кран-комплекти періодично, але не рідше одного разу на шість місяців, мають піддаватися технічному обслуговуванню і перевірятися на працездатність шляхом пуску води, результати перевірок реєструються у спеціальному журналі технічного обслуговування.

5. Кожний пожежний кран-комплект має бути укомплектований пожежним рукавом однакового з ним діаметра та стволом, кнопкою дистанційного запуску пожежних насосів (за їх наявності), а також важелем для полегшення відкривання вентиля. Пожежні кран-

комплекти повинні розміщуватись у вбудованих або навісних шафах, які мають отвори для провітрювання і пристосовані для опломбування та візуального огляду їх без розкривання.

На дверцятах шафи пожежного крана мають бути зазначені:

літерний індекс «ПК»;

порядковий номер пожежного крана і номер телефону найближчого пожежно-рятувального підрозділу.

6. Приміщення закладів та установ обладнуються СПЗ відповідно до ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту» та [пункту 1](#) розділу V Правил пожежної безпеки.

7. У період виконання робіт з технічного обслуговування або ремонту, проведення яких пов'язано з відключенням СПЗ, керівник закладу та установи зобов'язаний забезпечити пожежну безпеку приміщень, які захищені установками, і повідомити про це пожежно-рятувальні підрозділи.

8. Усі будівлі закладів та установ мають бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння: вогнегасниками, ящиками з піском, бочками з водою, покривалами з негорючого теплоізоляційного матеріалу, пожежними відрами, совковими лопатами, іншим пожежним інструментом.

Заклади та установи мають бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння згідно з [Типовими нормами належності вогнегасників](#), затвердженими наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 02 квітня 2004 року № 151, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 29 квітня 2004 року за № 554/9153 (далі - Типові норми належності вогнегасників).

Вибір типу та визначення необхідної кількості первинних засобів пожежогасіння для закладів та установ здійснюються відповідно до [Типових норм належності вогнегасників](#).

Необхідна кількість первинних засобів пожежогасіння повинна визначатися відповідальним за пожежну безпеку закладу чи установи окремо для кожного поверху та приміщення. Перелік норм первинних засобів пожежогасіння для закладів та установ наведений у [додатку 2](#) до цих Правил. Під час вибору первинних засобів пожежогасіння потрібно враховувати пожежонебезпечні властивості речовин та матеріалів, їх взаємодію з вогнегасними речовинами та площу приміщень закладів та установ.

9. Розміщення та експлуатація вогнегасників повинна відповідати вимогам [Правил експлуатації вогнегасників](#), затверджених наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 02 квітня 2004 року № 152, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29 квітня 2004 року за № 555/9154, і ДСТУ 4297-2004 «Технічне обслуговування вогнегасників. Загальні технічні вимоги».

Місця розміщення первинних засобів пожежогасіння мають зазначатися у планах евакуації. Зовнішнє оформлення і вказівні знаки для визначення місць первинних засобів пожежогасіння мають відповідати вимогам ДСТУ ISO 6309:2007 «Протипожежний захист. Знаки безпеки. Форма та колір» (ISO 6309:1987, IDT) та ГОСТ 12.4.026-76 «ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности». Знаки мають бути розміщені на видних місцях на висоті 2 - 2,5 м від рівня підлоги як усередині, так і поза приміщенням (за потреби).

10. Розміщення вогнегасників, пожежних щитів (стендів), інших первинних засобів пожежогасіння здійснюється згідно з [пунктом 3](#) розділу V Правил пожежної безпеки.

Стенди або пожежні щити слід установлювати в приміщеннях на видних та легкодоступних місцях якомога ближче до виходу із приміщення.

11. Вогнегасники повинні встановлюватися у легкодоступних та видних місцях, а також у пожежонебезпечних місцях, де найбільш вірогідна поява осередків пожежі. При цьому необхідно забезпечити їх захист від потрапляння прямих сонячних променів та дії опалювальних і нагрівальних приладів.

12. Вогнегасники, які розміщуються поза приміщенням або в неопалювальних приміщеннях і не призначені для експлуатації при мінусовій температурі, слід знімати на

період холодів. У цьому разі на пожежних щитах і стендах має бути інформація про місце розміщення найближчого вогнегасника.

13. На період перезарядки і технічного обслуговування вогнегасників, пов'язаного з їхнім ремонтом, на заміну мають бути встановлені вогнегасники з резервного фонду.

14. Під час експлуатації та технічного обслуговування вогнегасників слід керуватися вимогами, викладеними в паспортах заводів-виготовлювачів, та [Правилами експлуатації вогнегасників](#), затвердженими наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 02 квітня 2004 року № 152, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 29 квітня 2004 року № 555/9154.

15. Контроль за зберіганням, вмістом і постійною готовністю до дії первинних засобів пожежогасіння здійснюється особами, призначеними наказом керівника закладу та установи.

16. Учасники навчально-виховного процесу (крім вихованців дошкільних навчальних закладів та учнів початкових шкіл) повинні знати місця, де розміщені первинні засоби пожежогасіння, і вміти користуватися ними у разі виникнення пожежі чи загоряння.

17. Використання первинних засобів пожежогасіння для господарських та інших потреб, не пов'язаних з гасінням пожеж, не дозволяється.

VII. Порядок дій у разі виникнення пожежі

1. У разі виникнення пожежі дії працівників закладів та установ мають бути спрямовані на створення безпеки людей, в першу чергу дітей, їх евакуацію та рятування.

2. У випадку виникнення пожежі в закладах та установах з цілодобовим перебуванням дітей необхідно керуватися [Порядком спільних дій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій та пожеж в організаціях, установах і закладах з цілодобовим перебуванням людей](#), затвердженим наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31 липня 2012 року № 1061/468/587/865, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 20 серпня 2012 року за № 1396/21708 (далі - Порядок спільних дій).

3. Працівник закладу та установи, який виявив пожежу або її ознаки (задимлення, запах горіння або тління різних матеріалів, різке підвищення температури в приміщенні тощо), зобов'язаний:

негайно повідомити про це за телефоном до найближчого пожежно-рятувального підрозділу (при цьому слід чітко назвати місцезнаходження об'єкта, місце виникнення пожежі, а також свою посаду та прізвище);

здійяти систему оповіщення людей про пожежу; розпочати самому і залучити інших осіб до евакуації людей з будівлі до безпечного місця згідно з планом евакуації;

сповістити про пожежу керівника закладу та установи або особу, що його заміщує;

організувати зустріч пожежно-рятувальних підрозділів, вжити заходів щодо гасіння пожежі наявними в закладі та установі засобами пожежогасіння.

4. Керівник закладу та установи або особа, яка його заміщує, що прибув на місце пожежі, зобов'язаний:

перевірити, чи повідомлено пожежно-рятувальний підрозділ про виникнення пожежі;

здійснювати керівництво евакуацією людей та гасінням пожежі до прибуття пожежно-рятувальних підрозділів. У разі загрози для життя людей негайно організувати їх рятування, використовуючи для цього всі наявні сили і засоби;

організувати перевірку наявності всіх учасників навчально-виховного процесу, евакуйованих з будівлі, за списками і журналами обліку навчальних занять;

виділити для зустрічі пожежно-рятувальних підрозділів особу, яка добре знає розміщення під'їзних шляхів та вододжерел;

перевірити включення в роботу СПЗ;

вилучити з небезпечної зони всіх працівників та інших осіб, не зайнятих евакуацією людей та ліквідацією пожежі;

у разі потреби викликати до місця пожежі медичну та інші служби;

припинити всі роботи, не пов'язані з заходами щодо ліквідації пожежі;

організувати відключення мереж електро- і газопостачання, систем вентиляції та кондиціонування повітря і здійснення інших заходів, що сприяють запобіганню поширенню пожежі;

організувати евакуацію матеріальних цінностей із небезпечної зони, визначити місця їх складування і забезпечити в разі потреби їх охорону;

інформувати керівника пожежно-рятувального підрозділу про наявність людей у будівлі.

5. Під час проведення евакуації та гасіння пожежі необхідно:

з урахуванням обстановки, що склалася, визначити найбезпечніші евакуаційні шляхи і виходи до безпечної зони у найкоротший строк;

ліквідувати умови, які сприяють виникненню паніки. З цією метою працівникам закладів та установ не можна залишати дітей без нагляду з моменту виявлення пожежі та до її ліквідації;

евакуацію людей слід починати з приміщення, у якому виникла пожежа, і суміжних з ним приміщень, яким загрожує небезпека поширення вогню і продуктів горіння. Дітей молодшого віку і хворих слід евакуювати в першу чергу;

у зимовий час на розсуд осіб, які здійснюють евакуацію, діти старших вікових груп можуть заздалегідь одягтися або взяти теплий одяг із собою, а дітей молодшого віку слід виводити або виносити, загорнувши в ковдри або інші теплі речі;

ретельно перевірити всі приміщення, щоб унеможливити перебування у небезпечній зоні дітей;

виставляти пости безпеки на входах у будівлі, щоб унеможливити повернення дітей і працівників до будівлі, де виникла пожежа;

у разі гасіння слід намагатися у першу чергу забезпечити сприятливі умови для безпечної евакуації людей;

з метою запобігання поширенню вогню, диму утримуватися від відчинення вікон і дверей, а також від розбивання скла.

Залишаючи приміщення або будівлі, що постраждали від пожежі, потрібно зачинити за собою всі двері і вікна.

VIII. Вимоги пожежної безпеки до приміщень різного призначення, що належать до системи освіти України

1. Вимоги пожежної безпеки до навчальних та навчально-виробничих приміщень (класи, кабінети, аудиторії, лабораторії, навчально-виробничі майстерні тощо):

1) у будівлях дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів групи та класи дітей молодшого віку слід розміщувати на нижніх поверхах;

2) у навчальних та навчально-виробничих приміщеннях слід розміщувати лише потрібні для забезпечення навчального процесу прилади, моделі, приладдя, посібники, транспаранти тощо (навчально-наочні засоби), які необхідно зберігати у шафах, на стелажах або стаціонарно встановлених стояках;

3) у навчальних та навчально-виробничих приміщеннях зберігаються тільки ті навчально-наочні посібники та навчальне обладнання, проводяться тільки ті досліди та роботи, які передбачені переліками та навчальними програмами;

4) після закінчення занять усі пожежо-, вибухонебезпечні речовини та матеріали повинні бути вилучені з класів, кабінетів, майстерень у спеціально виділені та обладнані приміщення;

5) усі учасники навчально-виховного процесу зобов'язані знати пожежонебезпечні властивості застосовуваних хімічних реактивів і речовин, засоби їх гасіння та дотримуватися заходів безпеки під час роботи з ними;

6) у навчальних і наукових лабораторіях, навчально-виробничих майстернях, де застосовуються ЛЗР та ГР, газу, необхідно дотримуватися вимог [Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах \(лабораторіях\) фізики та хімії загальноосвітніх навчальних закладів](#), затверджених наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 16 липня 2012 року № 992, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 03 серпня 2012 року за № 1332/21644, та [Правил охорони праці під час роботи в хімічних лабораторіях](#), затверджених наказом Міністерства надзвичайних ситуацій від 11 вересня 2012 року № 1192, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 25 вересня 2012 року за № 1648/21960;

7) усі роботи, пов'язані із застосуванням ЛЗР та ГР, а також з виділенням токсичних або пожежо-, вибухонебезпечних газів і парів, слід виконувати відповідно до [підпункту 1.7 пункту 1 розділу VI Правил пожежної безпеки](#);

8) у приміщеннях лабораторій та навчально-виробничих майстерень не дозволяється: залишати без нагляду робоче місце, запалені пальники та інші нагрівальні прилади; зберігати будь-які речовини, пожежонебезпечні властивості яких не досліджені; виливати відпрацьовані легкозаймисті та горючі рідини в каналізацію; застосовувати відкритий вогонь, проводити зварювальні роботи відповідно до навчальних планів і програм дозволяється у спеціалізованих майстернях з дотриманням вимог пожежної безпеки відповідно до [пункту 1 розділу VII Правил пожежної безпеки](#);

9) обтиральний матеріал для робіт у навчально-виробничих майстернях навчальних закладів слід зберігати в спеціальних металевих ящиках. Використаний обтиральний матеріал, стружки слід прибирати після занять наприкінці кожного дня.

2. Вимоги пожежної безпеки до адміністративних приміщень:

1) забезпечення пожежної безпеки в адміністративних приміщеннях здійснюється відповідно до [розділу III](#) цих Правил;

2) усі двері евакуаційних та інших виходів повинні завжди утримуватися у справному стані, відчинятися у напрямку виходу людей із приміщення (будівлі);

3) користуватися електронагрівачами в адміністративних приміщеннях не дозволяється;

4) кошики та ящики для паперу слід регулярно спорожнювати, а сміття виносити за межі будівлі в спеціально відведені місця.

3. Вимоги пожежної безпеки до обчислювальних центрів, комп'ютерних класів:

1) забезпечення пожежної безпеки для обчислювальних центрів, комп'ютерних класів здійснюється відповідно до вимог [Правил охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин](#), затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 26 березня 2010 року № 65, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 19 квітня 2010 року за № 293/17588 (НПАОП 0.00-1.28-10);

2) усі приміщення обчислювальних центрів, комп'ютерних класів мають бути обладнані СПЗ;

3) електроживлення електронно-обчислювальних машин повинно мати автоматичне блокування відключення електроенергії на випадок зупинки системи охолодження та кондиціонування;

4) система вентиляції обчислювальних центрів, комп'ютерних класів повинна бути обладнана блокувальним пристроєм, який забезпечує її відключення на випадок пожежі.

4. Вимоги пожежної безпеки до конференц-залів, лекторіїв, актових залів та інших приміщень для проведення культурно-масових заходів:

1) відповідальними за забезпечення пожежної безпеки під час проведення культурно-масових заходів (вечорів, спектаклів, концертів, кіносеансів, новорічних ялинок тощо) є керівники закладів та установ;

2) приміщення, в яких проводяться масові заходи, повинні мати не менше двох евакуаційних виходів, які необхідно постійно утримувати в справному стані;

3) перед початком культурно-масових заходів керівник установи та закладу наказом призначає відповідальних осіб за пожежну безпеку, які повинні ретельно перевірити всі приміщення, евакуаційні шляхи і виходи на відповідність їх вимогам пожежної безпеки, а також переконатися у наявності і справному стані СПЗ. Усі виявлені недоліки мають бути усунені до початку культурно-масового заходу;

4) під час проведення культурно-масового заходу з дітьми мають бути черговий викладач, класні керівники або вихователі. Ці посадові особи повинні бути проінструктовані про заходи пожежної безпеки і порядок евакуації дітей у разі виникнення пожежі та зобов'язані забезпечити дотримання вимог пожежної безпеки під час проведення культурно-масового заходу;

5) організація та умови проведення культурно-масових заходів мають відповідати вимогам [пункту 2](#) розділу VI Правил пожежної безпеки;

6) розміщення крісел у залах для глядачів здійснюється відповідно до вимог ДБН В.2.2-16-2005 «Культурно-видовищні та дозвіллеві заклади». За місткості залів не більше 200 місць допускається передбачати встановлення крісел, стільців і лав чи їх ланок без кріплення до підлоги, за умови з'єднання їх у рядах між собою;

7) у приміщеннях для культурно-масових заходів килими та килимові покриття повинні кріпитися до підлоги і бути помірно небезпечними щодо токсичності продуктів горіння, мати помірну димоутворювальну здатність;

8) проведення занять, репетицій, спектаклів і концертів, а також демонстрація кінофільмів у культурно-видовищних приміщеннях закладів або установ дозволяється за умови виконання вимог [пункту 2](#) розділу VI Правил пожежної безпеки;

9) під час проведення новорічних вечорів ялинка має встановлюватися на стійкій основі з таким розрахунком, щоб не утруднювався вихід з приміщення;

за відсутності в закладі та установі електричного освітлення або його відключення новорічні вистави та інші культурно-масові заходи слід проводити у денний час;

10) дозволяється застосовувати гірлянди та інші прикраси промислового виробництва для ялинки за наявності паспорта або сертифіката відповідності на них;

11) підключення гірлянд до мережі необхідно виконувати тільки за допомогою штепсельних з'єднань;

у разі виявлення несправності в ілюмінації її слід негайно вимкнути і не вмикати до усунення несправностей;

12) під час оформлення ялинки не дозволяється застосовувати для ілюмінації ялинки свічки.

5. Вимоги пожежної безпеки до гуртожитків, готелів та будинків підвищеної поверховості:

1) відповідальними за протипожежний стан гуртожитків, готелів та будинків підвищеної поверховості, які знаходяться на балансі закладів та установ (далі - житлові будівлі) є особи, які визначені наказом керівника навчального закладу та установи;

2) громадяни, які селяться в житлові будівлі, повинні бути ознайомлені з правилами пожежної безпеки;

3) у всіх кімнатах житлових будівель слід розмістити на видних місцях:

схематичний план евакуації з кожного поверху із зазначенням номера кімнати, найкоротшого шляху евакуації та пам'ятку щодо дій на випадок виникнення пожежі для мешканців;

пам'ятку щодо дотримання вимог правил пожежної безпеки для тих, хто проживає в кімнаті;

4) у житлових будівлях, де проживають іноземні студенти, пам'ятки щодо правил пожежної безпеки і поведінки людей на випадок виникнення пожежі повинні бути виконані українською та англійською мовами;

5) житлові будівлі з кількістю місць для проживання 50 і більше повинні бути обладнані гучномовними пристроями оповіщення людей про виникнення пожежі і порядок їх евакуації. З цією метою можна використати наявні радіотрансляційні мережі, диспетчерський зв'язок, електричні дзвоники тощо;

б) черговий персонал готелів, гуртожитків з кількістю місць для проживання 50 осіб і більше, а також їх мешканці повинні бути забезпечені індивідуальними засобами захисту органів дихання для організації евакуації в разі виникнення пожежі.

6. Вимоги пожежної безпеки до бібліотек, архівів, музеїв, виставок:

1) приміщення бібліотек, архівів, сховищ, музеїв, виставок тощо (далі - сховища) належать до об'єктів підвищеної пожежонебезпеки. У зв'язку з цим усі працівники повинні бути ознайомлені з правилами пожежної безпеки;

2) забезпечення пожежної безпеки в приміщеннях бібліотек здійснюється відповідно до [пункту 2](#) розділу IV Правил охорони праці для працівників бібліотек, затверджених наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 12 грудня 2012 року № 1398, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 03 січня 2013 року за № 41/22573;

3) сховища слід обладнувати СПЗ, за відсутності у приміщеннях сховищ вікон дозволяється обладнання цих приміщень системою димовидалення;

4) влаштування безшумної підлоги та звукоізоляції із застосуванням синтетичних матеріалів допускається тільки за умови використання нетоксичних матеріалів на негорючій основі та узгодження їх застосування з органами державного нагляду у сфері пожежної безпеки;

5) усі легкозаймисті експонати слід розміщувати у вітринах із непошкодженим склом;

6) стелажі у сховищах повинні виготовлятися із негорючих матеріалів;

стелажі, вітрини та стенди, які виконані із горючих матеріалів, повинні оброблятися вогнезахисною речовиною, якщо це допускається за умови зберігання експонатів;

7) у будівлях сховищ не дозволяється:

тютюнопаління, а також застосування відкритого вогню (факелів, свічок, сірників тощо);

зберігання та використання мікрофільмів на горючій плівці, усі мікрофільми необхідно зберігати в коробках із негорючих матеріалів у металевих шафах;

захарщення проходів між стелажми, зберігання книг поблизу опалювальних приладів;

8) територія сховищ у нічний час повинна бути освітлена;

9) здавати в оренду приміщення сховищ іншим організаціям без дозволу органів державного нагляду у сфері пожежної безпеки не дозволяється;

10) кожне приміщення сховищ повинно мати план евакуації на випадок виникнення пожежі та інструкцію про порядок дій під час пожежі, а у музеях, галереях, виставкових залах на додаток до плану евакуації людей повинен бути опрацьований план евакуації експонатів та інших цінностей на випадок пожежі.

7. Вимоги пожежної безпеки до матеріальних складів та баз загального призначення:

1) у кожному складському приміщенні повинні зберігатися однорідні типи продукції залежно від їх характеру і призначення;

2) на зовнішньому боці входних дверей до складу повинна бути вивішена табличка, на якій вказано прізвище особи, відповідальної за протипожежний стан, категорія приміщення;

3) у приміщенні складу повинна бути інструкція, яка визначає основні вимоги правил пожежної безпеки та дії обслуговуючого персоналу складу на випадок пожежі;

4) на матеріальних складах і базах загального призначення необхідно дотримуватися вимог [підпункту 9.1](#) пункту 9 розділу VI Правил пожежної безпеки.

8. Вимоги пожежної безпеки до складів та складських приміщень:

1) усі заклади та установи, у яких проводяться роботи з використанням ЛЗР та ГР, горючих газів та хімічних речовин, повинні мати спеціально обладнані склади;

2) на складах ЛЗР та ГР необхідно дотримуватися вимог пожежної безпеки згідно з [підпунктом 9.2](#) пункту 9 розділу VI Правил пожежної безпеки;

3) для розливання ЛЗР та ГР повинен бути передбачений ізольований майданчик (приміщення), обладнаний відповідними пристосуваннями для виконання цих робіт;

4) відпускати споживачам ЛЗР та ГР дозволяється лише за допомогою сифона або насоса в спеціальну тару з кришками (пробками), які щільно закриваються. Відпуск ЛЗР та ГР у скляні та поліетиленові посудини не дозволяється.

9. На складах, де зберігаються балони з газами, необхідно дотримуватися вимог [підпункту 9.3](#) пункту 9 розділу VI Правил пожежної безпеки.

10. На складах хімічних речовин згідно з [підпунктом 9.4](#) пункту 9 розділу VI Правил пожежної безпеки:

має бути розроблений план розміщення їх із зазначенням найбільш характерних властивостей («Вогненебезпечні», «Отруйні», «Токсичні» тощо);

зберігання хімічних речовин здійснюється в закритих сухих приміщеннях або під навісами в тарі залежно від їх фізико-хімічних, пожежонебезпечних властивостей та кліматичних умов;

усі хімічні речовини слід зберігати відповідно до існуючих для них спеціальних правил;

посудини з рідкими хімічними речовинами дозволяється зберігати лише в плетених кошиках, дерев'яних ящиках тощо.

11. У приміщеннях для деревообробки і складах лісопиломатеріалів згідно з [підпунктом 9.5](#) пункту 9 розділу VI Правил пожежної безпеки:

технологічне обладнання та електрообладнання мають відповідати конструкторській документації, технологічні процеси деревообробки потрібно проводити відповідно до вимог нормативно-правових актів;

слід вивішувати знаки, що забороняють користуватися відкритим вогнем;

технологічне обладнання, прилади опалення необхідно очищувати від пилу, стружки та інших забруднень не рідше одного разу за зміну;

для видалення відходів деревообробки верстати повинні обладнуватися місцевими відсмоктувачами. Робота верстатів у разі відключення систем вентиляції і пневмотранспорту не дозволяється.

12. Під час організації роботи щодо проведення вогневих, фарбувальних та будівельно-монтажних робіт необхідно дотримуватися вимог пожежної безпеки відповідно до [розділу VII](#) Правил пожежної безпеки.

13. Фарбувальні роботи, миття і знежирення деталей потрібно виконувати тільки при роботі припливно-витяжної вентиляції з місцевими відсмоктувачами від фарбувальних камер, шаф, кабін і ванн.

14. Пролиті на підлогу лаки, фарби і розчинники слід негайно прибирати за допомогою стружок, піску тощо. Миття підлоги, стін та обладнання горючими речовинами не дозволяється.

15. Забезпечення пожежної безпеки в приміщеннях для зберігання колісних транспортних засобів здійснюється відповідно до вимог [Правил пожежної безпеки для підприємств і організацій автомобільного транспорту України](#), затверджених наказом Міністерства інфраструктури України від 21 січня 2015 року № 11, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 12 березня 2015 року за № 279/26724.

16. Забезпечення пожежної безпеки підприємств харчування, що належать до навчальних закладів та установ, здійснюється відповідно до [пункту 4](#) розділу VI Правил пожежної безпеки.

ІХ. Навчання з питань пожежної безпеки в навчальних закладах та установах системи освіти України

1. Навчання та перевірка знань з питань пожежної безпеки працівників навчальних закладів та установ проводяться відповідно до [Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 444 (далі - Порядок здійснення навчання населення), [Порядку затвердження програм навчання посадових осіб з питань пожежної безпеки, організації та контролю їх виконання](#), затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 вересня 2014 року № 935, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07 жовтня 2014 року за № 1204/25981 (далі - Порядок затвердження програм навчання посадових осіб), [Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту](#), затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 вересня 2014 року № 934, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 жовтня 2014 року за № 1200/25977 (далі - Порядок організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань).

У закладах та установах із чисельністю працівників 50 і менше осіб навчання з питань пожежної безпеки може здійснюватися шляхом проведення інструктажів за програмою загальної підготовки працівників, які проводяться посадовими особами з питань цивільного захисту, призначеними в межах штатної чисельності закладу та установи.

2. Навчання з пожежної та техногенної безпеки з вихованцями, учнями, студентами, курсантами, слухачами в закладах проводиться відповідно до [Порядку здійснення навчання населення](#) та законодавства України у сфері освіти.

3. Усі працівники під час прийняття на роботу повинні проходити інструктажі з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях за місцем роботи відповідно до [Порядку здійснення навчання населення](#).

4. Інструктажі з питань пожежної безпеки проводяться у порядку, визначеному керівником закладу та установи відповідно до вимог нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту.

5. Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, на початку самостійного виконання роботи, повинні пройти спеціальне навчання відповідно до [Порядку здійснення навчання населення](#), [Порядку спільних дій](#), [Порядку затвердження програм навчання посадових осіб](#), [Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань](#).

6. Особи, які суміщають професії (роботи), навчаються або інструктуються як за основною, так і за сумісною професією.

7. Організація своєчасного і якісного проведення навчання, інструктажів та перевірки знань з питань пожежної безпеки в закладі та установі покладається на його керівника, а в структурному підрозділі (кафедра, лабораторія, дільниця, цех тощо) - на керівника відповідного підрозділу.

8. Проходження працівниками навчання, інструктажів та перевірки знань з питань пожежної безпеки визначається наказом керівника закладу та установи.

Завідувач сектору
мобілізаційної роботи,
цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності

А.А. Цимбал

Додаток 1
до Правил пожежної безпеки
для навчальних закладів та установ
системи освіти України
(пункт 1 розділу II)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Керівник навчального закладу (установи)

(підпис, прізвище, ініціали)

_____ 20__ р.

**Орієнтовний план
евакуації учнів та вихованців у разі виникнення пожежі**

№ з/п	Назва дії	Порядок і послідовність	Посада, прізвище виконавця
1	Повідомлення про пожежу	У разі виявлення пожежі або її ознак необхідно негайно повідомити за телефоном до пожежно-рятувального підрозділу, підключити систему оповіщення людей про пожежу, повідомити керівника навчального закладу, установи або особу, що його заміщує	
2	Евакуація учнів, вихованців з будівлі, що загорілася, порядок евакуації	Негайно у разі виявлення пожежі або за сигналом оповіщення (зазначається вид сигналу) всі учні, вихованці мають виводитися назовні через коридори і виходити згідно з планом	
3	Звірка спискового складу з фактичною наявністю евакуйованих з будівлі	Усі евакуйовані з будівлі учні, вихованці перевіряються за наявними в групах і класах поіменними списками (журналом обліку занять)	
4	Пункти розміщення евакуйованих учнів, вихованців	У денний час учні, вихованці групами (класами) розміщуються у будівлі (зазначити адресу). У нічний час вони евакуйуються до будівлі (зазначити адресу)	
5	Гасіння пожежі працівниками закладу, установи до прибуття пожежно-рятувального підрозділу	Гасіння пожежі організовується негайно з моменту її виявлення і проводиться працівниками закладу, установи, не зайнятими евакуацією учнів, вихованців. Для гасіння використовуються всі наявні засоби пожежогасіння	

П Л А Н
приміщень навчального закладу або установи з нанесенням шляхів евакуації

П р и м і т к а. Шляхи переміщення учнів, вихованців під час евакуації не повинні перетинатися і можуть змінюватися залежно від обставин, що склалися.

(посада і підпис особи, що розробила план)

З планом евакуації і розподілом обов'язків ознайомлені

(посада, прізвище, ім'я, по батькові, підпис, дата)

Додаток 2
до Правил пожежної безпеки
для навчальних закладів та установ
системи освіти України
(пункт 8 розділу VI)

ПЕРЕЛІК
норм первинних засобів пожежогасіння для закладів та установ
(з урахуванням НАПБ 03.001-2004)

№ з/п	Призначення приміщення	Одиниці виміру	Вогнегасники або засоби гасіння			Примітка
			водопінні із зарядом вогнегасної речовини 9 кг або порошкові - 5 кг	вуглекислотні із зарядом вогнегасної речовини 3,5 кг	покривало з негорючого теплоізоляційного матеріалу або повсті розміром 2 х 2 м	
1	2	3	4	5	6	7
1	Класи, кабінети, аудиторії, лекційні та адміністративні приміщення, спальні приміщення, групові дошкільних навчальних закладів, гуртожитки, готелі	30 погонних метрів довжини коридору, фойє, холу, рекреації	1	1	1	Не менше двох на поверх або його частину, виділену глухими стінами і перегородками
2	Лабораторії хімії, фізики, біології, лаборантські при них, приміщення для трудового навчання (крім майстерень із обробки металів, деревини), кімнати технічного моделювання, живопису, юних	100 м ²	1	1	1	Не менше одного на приміщення

	натуралістів, кіно-, фотолабораторії, бібліотеки, архіви, кімнати для зберігання і чищення зброї, студії					
3	Кабінети інформатики та обчислювальної техніки, радіотехнічні, електромонтажні приміщення, приміщення вентиляційних систем, матеріальні склади	100 м ²	1	1	1	Не менше одного пінного і одного вуглекислотного на приміщення
4	Закриті навчально-спортивні зали, обідні, актові, лекційні та читальні зали, майстерні з обробки металу, дерева, дільниці миття і знежирення	100 м ²	1	1	1	Не менше двох на приміщення
5	Гаражі, відкриті стоянки автомашин, тракторів та іншої техніки (без урахування первинних засобів пожежогасіння, якими обладнано транспортні засоби)	100 м ² або 5 одиниць техніки на відкритій стоянці	1	1	1	Не менше двох на приміщення або стоянку. Додатково обладнуютьс я ящиком з піском і лопатою
6	Котельні на твердому, рідкому і газоподібному паливі	На два котли	1			Ящик з піском і лопатою

Джерело: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1229-16>

Примітка: 3 правками відповідно до українського правопису.